

Vesna Muhvić-Dimanovski
Anita Skelin Horvat
Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
vesna.muhvic-dimanovski@ffzg.hr
askelin@ffzg.hr

O RIJEČIMA STRANOGA PODRIJETLA I NJIHOVU NAZIVLJU

U ovome će radu biti riječi o nazivlju koje se u hrvatskome rabi za pojmove iz područja jezičnoga posuđivanja. Usporedbom istovrsnoga nazivlja u drugim jezicima pokušat će se ocijeniti u kojoj su mjeri ti nazivi prihvatljivi, kakve se poteškoće javljaju s obzirom na neujednačenost njihove uporabe te kako razriješiti nejasnoće vezane uz postojeće nepreciznosti. Nazivi koji su uobičajeni u tom području jezikoslovlja trebali bi nužno zadovoljiti temeljne kriterije i načela koja se očekuju od svakog prihvatljivog sustava nazivlja pa će se istražiti jesu li ti zahtjevi ispunjeni.

1. Temeljna načela stvaranja nazivlja

U svakom se standardnome jeziku, pa tako i hrvatskome, javljaju različiti funkcionalni stilovi. Uobičajena je podjela na pet funkcionalnih stilova: književnoumjetnički, razgovorni, publicistički, administrativni i znanstveni. Svaki od njih obilježen je specifičnim jezičnim osobitostima po kojima se razlikuje od ostalih. Znanstveni funkcionalni stil obilježen je posebnim znanstvenim i stručnim jezikom kojemu je svojstveno i različito nazivlje.

Svaki znanstveni naziv — bez obzira na područje kojemu pripada — trebao bi biti građen u skladu sa stanovitim brojem načela, odnosno, pri njegovu bi se stvaranju trebali poštivati sljedeći kriteriji: 1. proširenost; 2. prihvatljivost; 3. usklađenost s normom; 4. duljina naziva; 5. tvorbene mogućnosti; 6. izbjegavanje višeznačnosti; 7. nepromjenjivost značenja;

8. usklađenost s pojmom, terminološkim sustavom, definicijom.¹

U ovome će radu biti riječi o nazivlju koje se u hrvatskome rabi za pojmove iz područja jezičnoga posuđivanja. Usporedbom istovrsnoga nazivlja u drugim jezicima pokušat ćemo ocijeniti u kojoj su mjeri ti nazivi prihvatljivi, kakve se poteškoće javljaju s obzirom na neujednačenost njihove uporabe te kako razriješiti nejasnoće vezane uz postojeće nepreciznosti.

2. Jezično posuđivanje i kategorije vezane uz to područje jezikoslovlja

Područje jezičnoga posuđivanja veoma je široko pa je stoga i nazivlje vezano uz njega ne samo brojno, nego i raznoliko. Nazive koji se rabe u toj domeni jezikoslovlja treba ponajprije promatrati kao odraz različitih pristupa problemu posuđivanja u najširem smislu, što uključuje sve kategorije od posuđenice do prevedenice. Potonje se, naime, po našem mišljenju – a takav je i stav većine autora koji se bave tom problematikom – nikako ne smiju odvajati od ostalih kategorija koje se javljaju u procesu jezičnoga transfera, premda se na prvi pogled to ne uočava.

Nazivi za pojedine kategorije uvelike su vezani uz definicije tih kategorija. U skladu s definicijom što je za pojedini pojam daju razni autori, razlikuje se i sam naziv. Stoga nije rijetka pojava da se za jednu te istu kategoriju u okviru navedenoga područja rabe različiti nazivi. Sve, dakle, ovisi o poimanju sadržaja i opsega koji određuju svaku od kategorija.

Diskusije o problemima vezanima uz nazivlje u okviru jezičnoga posuđivanja nisu ništa novo: javljaju se u svim jezicima i svugdje se dolazi do sličnih zaključaka. Nije, naime, lako pronaći prikladne nazive za svaki pojam u dugom i složenom procesu koji počinje ulaskom strane riječi u neki jezik, a završava stvaranjem prevedenice prema stranome modelu. Već sama činjenica da pri definiranju pojma *strana riječ* postoje neslaganja jasno pokazuje da su poteškoće veće nego što bi se to očekivalo. Riječ je, naime, o tome da se *strana riječ* u odnosu na *posuđenu riječ* tj. *posuđenicu* najčešće definira na temelju sasvim formalnih kriterija vezanih uz grafijsku, fonološku i morfološku prilagodbu. Po takvome bi se kriteriju mnoge, davno udomaćene, riječi mogle smatrati stranima jer prema nekim od tih parametara nisu u cijelosti prilagođene domaćemu sustavu. U hrvatskome se za *stranu riječ* najčešće rabi naziv *tudica*, a ona,

¹ Prema Mihaljević 1993:114–115.

prema definiciji, primjerice, iz *Hrvatskoga jezičnog savjetnika* (u daljnjem tekstu: *Savjetnik*) stoji za one riječi »koje se kojom svojom, najmanje jednom, značajkom ne uklapaju u sustav hrvatskoga jezika, koje dakle ili glasovno ili oblično ili tvorbeno ili naglasno ili istodobno na više razina, nisu prilagođene hrvatskomu standardnom jeziku.«²

Definiranje pojma *tuđica* pitanje je koje postavljaju uglavnom svi koji se bave bilo problematikom jezičnoga posuđivanja, bilo jezičnoga purizma ili neologije. Kao što kaže S. Babić, »(...) u određivanju tuđica odmah se postavlja pitanje što je tuđica, strana riječ. Teoretski je doduše lako reći što je tuđica, to je riječ preuzeta iz stranoga jezika, ali je ipak u praksi teško povući granicu jer je teško razlikovati prave tuđice od riječi napravljenih od već usvojenih stranih jedinica.« (1998:10).

S druge strane, ni granica između kategorija *strana riječ* i *posuđenica* nije nimalo čvrsta jer se upravo zbog različitih kriterija određivanja tih pojmova ne može uvijek sa sigurnošću tvrditi je li neka riječ strana ili je (već) prešla u kategoriju posuđenice. Još u 19. stoljeću H. Schuchardt upozoravao je na neadekvatnost dihotomije *strana riječ* – *posuđenica* i težio tome da se na te dvije kategorije gleda u kontinuitetu koji se temelji na sinkronijskim kriterijima kao što je, primjerice, svijest pojedinoga govornika o stranosti ili poznavanju neke riječi, a ne na dijakronijskim parametrima.³

Na temelju posve formalnih kriterija, smatraju i brojni drugi autori, ne može se, naime, na zadovoljavajući način razlučiti jednu kategoriju od druge. Zbog toga predlažu da se u obzir uzmu dodatni faktori kao, primjerice, tko upotrebljava stanovitu riječ, u kojoj jezičnoj situaciji, da li u govorenom ili pisanome mediju, s kojim sugovornikom, u kojemu kontekstu, u kojemu jezičnom registru itd.⁴

3. Nazivlje iz područja jezičnoga posuđivanja

Ako krenemo od najranijih radova koji su se u hrvatskoj jezičnoj povijesti izravno ili tek marginalno bavili jezičnim posuđivanjem, moramo ponajprije spomenuti činjenicu da su rasprave o stranim riječima najčešće bile vezane uz težnje i napore za jezičnom čistoćom. Strane su riječi, dakle, bile predmetom kritike jezičnih purista u raznim razdobljima

² *Hrvatski jezični savjetnik* 1999:104.

³ Prema Clyne 1987:454.

⁴ Von Polenz 1979:19.

hrvatskoga jezičnoga razvoja. Naziv koji se u tom kontekstu javlja kod nekih autora⁵ jest *barbarizam* i on u većemu svojem dijelu pokriva strane riječi odnosno posuđenice, ali, u nešto manjem opsegu, i prevedenice građene prema stranome modelu. Iz današnje perspektive, međutim, naziv *barbarizam* sadrži konotacije koje ga previše udaljuju od temeljnoga sadržaja samoga pojma pa se stoga više i ne rabi u tom značenju.⁶

Tradicionalni nazivi koji su u hrvatskome godinama u uporabi označavali su ponajprije one kategorije u procesu jezičnoga posuđivanja koje su nezaobilazne: *strana riječ* – *tuđica* – *posuđenica* – *prevedenica* ili *kalk* (dakako, prema stupnju prilagodbe sustavu jezika primatelja, od riječi koja se javlja u svojem izvornom obliku do one posve prilagođene, naposljetku i prevedene). Uglavnom se nije ulazilo u detaljnije podjele unutar tih kategorija, posebice ne unutar kategorije posuđenice. U nekim se radovima, doduše, uzimao u obzir i kriterij prilagođenosti domaćemu sustavu pa se tako govorilo o *prilagođenicama* i *neprilagođenicama*⁷. Ta je podjela – premda se sam kriterij uvijek spominjao – bila u uporabi vrlo rijetko.

Današnje je nazivlje mnogo bogatije pa se i za različite potkategorije posuđenica rabe i različiti nazivi. Primjerice, *posuđenice*, tj. sve riječi stranoga podrijetla, u recentnijim se radovima često dijele na *tuđice*, *prilagođenice* i *usvojenice*, ovisno o tome u kojoj su mjeri uklopljene u sustav hrvatskoga jezika.⁸

Tuđice su posuđenice koje se najmanje jednom značajkom ne uklapaju u sustav hrvatskoga jezika, bilo glasovno, bilo oblično, tvorbeno ili naglaskom (npr. *ansambl*, *bicikl*, *bife*, *duo*, *fajl*, *krafn*, *mebl*, *sako*, *šou*, *šnicl*). *Usvojenice* su pak posuđenice koje su prilagođene normama i ograničenjima hrvatskoga standarda toliko da se njihovo strano podrijetlo više ne prepoznaje (npr. *boja*, *breskva*, *car*, *čamac*, *kat*, *račun*, *šećer*, *škola*, *temelj*), dok su *prilagođenice* one posuđenice koje su potpuno uklopljene u hrvatski standard i poštuju sve norme i ograničenja standarda (npr. *automobil*, *biskup*, *norma*, *opera*, *papa*, *planet*).⁹

Naziv *posuđenica* najrašireniji je u uporabi i već sama činjenica da je u

⁵ Npr. Kurelac 1873, Veber Tkalčević 1874, Rožić 1904.

⁶ Naziv *barbarizam* javlja se u nekih autora (npr. Badurina 1998:421) za posuđenice iz supstandarda, poput *šuster*, *paradajz* i sl.

⁷ Npr. Koharović 1996:185.

⁸ *Hrvatski jezični savjetnik* 1999: 104–112.

⁹ Isto, 104–105.

jeziku prisutan veoma dugo na neki mu način osigurava dosta čvrst status. S druge strane, nazivi *usvojenica* i *prilagođenica* transparentni su sa stanovišta razumljivosti (ako se u obzir uzme činjenica da asociraju na *usvojenost* odnosno *prilagodbu* neke riječi), ali razlika među njima nije dovoljno jasna i teško je uspostaviti točnu i oštru granicu između te dvije kategorije. I jedne i druge, naime, riječi su stranoga podrijetla prilagođene domaćemu sustavu na svim razinama. Prema *Savjetniku*¹⁰ trebalo bi također razlikovati *tuđe riječi* od *tuđica*, jer se kod *tuđih riječi* (npr. *file*, *grand-prix*, *interface*, *jingle*, *play-back*, *play-off*) nastoji i načinom pisanja pokazati da to nisu hrvatske riječi i da uopće nisu uklopljene u sustav hrvatskoga jezika, dok se kod *tuđica* radi o tome da najmanje jednom značajkom nisu uklopljene u sustav hrvatskoga jezika, dok nekom drugom jesu.

Tako razgranata podjela nameće dva pitanja: 1. *tuđica* je u starijemu sustavu nazivlja bila kategorija i z n a d *posuđenice*, naime stajala je za stranu, neprilagođenu riječ, a *posuđenica* — manje ili više — za prilagođenu¹¹; 2. kategorije *prilagođenice* i *usvojenice* razlikuju se samo u finim nijansama koje nije uvijek lako uočiti pa stoga nije sasvim očito u čemu je razlika i je li tu distinkciju uopće potrebno uvoditi. Ako je, naime, neka strana riječ potpuno prilagođena, onda, dakako, nema razloga da je se ne usvoji; ona je, dakle, ujedno i usvojenica. Moglo bi se reći kako je razlika samo u kriteriju: prema jednome se određuje je li riječ prilagođena domaćemu sustavu, a prema drugome je li prihvaćena za širu uporabu. Pri tome nedvojbeno važnu ulogu igra vremenska komponenta.

Ako proces jezičnoga posuđivanja promatramo kronološkim redom, stadij prilagođenice nije uvijek konačan: u brojnim slučajevima javlja se potreba za domaćim nazivom, a najčešći i najjednostavniji način pri tome jest stvaranje *prevedenice*.

Uobičajena je podjela prevedenica na šest osnovnih kategorija: *doslovna prevedenica*, *djelomična prevedenica*, *formalno nezavisan neologizam*, *semantička posuđenica*, *frazeološki kalk* i *sintaktički kalk*.¹² Neki autori sustav šire pa se broj kategorija i potkategorija povećava te podjela postaje veoma razgranata.¹³ Čini nam se da je takav pristup opravdan samo u

¹⁰ Isto, 104.

¹¹ Usp. npr. Muljačić 1997–98:267–268.

¹² Usp. Muljačić 1968:8–9.

¹³ Npr. Schumannov sustav ima čak deset širih kategorija od kojih se skoro svaka dijeli na još dvije, tri ili više potkategorija (Schumann 1965).

onim slučajevima kad je za opis kakve konkretne građe nužno imenovati svaku kategoriju zasebno.

4. Usporedba s drugim jezicima

Ako hrvatsko nazivlje usporedimo s nazivljem u nekim europskim jezicima, vidjet ćemo da se ono dijelom preklapa, a dijelom razlikuje. Tablica na sljedećoj stranici prikaz je hrvatskih naziva i odgovarajućih naziva (gdje oni postoje) u engleskom, francuskom, njemačkom i švedskom. Navedeni su oni nazivi koji se najčešće susreću u praksi, premda bi se, dakako, za svaki od jezika moglo naći još neke koji su u uporabi relativno rijetko, odnosno isključivo za potrebe kakve konkretne analize.

Kao što je vidljivo, na anglofonome govornom području autori najčešće svoje podjele temelje na manjem broju kategorija, ali naziva je ipak više jer se za pojedine kategorije rabi po dva ili čak tri naziva: za 'posuđenicu' *loanword*, *direct loan word*; za 'pseudoposuđenicu' *pseudoloan*; za 'hibridnu složenicu' *hybrid loan*, *hybrid compound*, *hybrid formation*; za 'prevedenicu' *loan translation*, *translation loan*; za 'semantičku posuđenicu' *semantic loan*, *loan-meaning*, *semantic extension*; za 'frazološki kalk' *phrasal loan*, *phraseological calque*, *loan-phrase*; za 'sintaktički kalk' *syntactic loan*, *syntactic substitution*, *grammatical calque*; za 'formalno nazavisni neologizam' *loan-creation*.

U francuskome se najčešće rabe: *emprunt*, *faux emprunt*, *calque léxicale*, *calque approximatif*, *équivalent suggéré*, *emprunt sémantique*, *calque d'expression*.¹⁴ Neki francuski autori uvode i naziv *xénisme* za riječi koje označuju strane realije. Kao što kaže Guilbert, »ksenizmom se označuju oni strani izrazi koji uvijek ostaju strani« (1975:93).

U njemačkome je vrlo razgranatu podjelu uveo Betz: najviša kategorija *Lehngut* 'posuđeno jezično blago' dijeli se na *Lehnwort* i *Lehnprägung*; *Lehnwort* se dalje dijeli na *Fremdwort* i *assimiliertes Lehnwort*, a *Lehnprägung* na *Lehnbildung* i *Lehnbedeutung*. *Lehnbildung* kao podskupine ima *Lehnübersetzung*, *Lehnübertragung* i *Lehnschöpfung*. Betz nadalje navodi *Lehnwendung*, *Lehnsyntax* i *Teillehnwort*.¹⁵ Njemački autori osim tih naziva rabe još *Entlehnung*, *Scheinlehnung*, *Mischkompositum*, *Lehnverbindung*.

Skandinavski jezici uglavnom slijede anglofonu podjelu i nazivlje pa primjerice švedski ima *direkt lån*, *översättningslån* (*ord* ili *fras*), *betydel-*

¹⁴ S obzirom na to da su u tablici navedeni odgovarajući hrvatski nazivi, ovdje ne donosimo ekvivalente.

¹⁵ Prema Duckworth 1977:36.

Hrvatski	Engleski	Francuski	Njemački	Švedski
strana riječ	foreign word	mot étranger/xénisme	Fremdwort	främmand ord
tudica	foreign word	mot étranger/xénisme	Fremdwort	främmand ord
posuđenica	loan word	emprunt	Lehnwort/Entlehnung	lånord / direkt lån
pseudoposuđenica	pseudoloan	faux emprunt	Scheinentlehnung	
hibridna složenička / mješovita tvorenička	hybrid compound / hybrid formation		Mischkompositum / Lehnverbindung	
usvojenica/prilagodenica	loan word	emprunt	assimiliertes Lehnwort	
prevedenička / kalk	loan translation / translation loan	calque	Lehnübersetzung	översättningslån
semantička posuđenica / neosemantizam	semantic loan / loan meaning / semantic extension	emprunt sémantique	Lehnbedeutung	betydelselån
frazološki kalk	phrasal loan / phraseological calque / loan-phrase	calque d'expression	Lehnwendung / Lehnphraseologie	översättningslån fras
sintaktički kalk	syntactic calque / syntactic substitution / grammatical calque		Lehnsyntax	konstruktionslån (syntax)
formalno nezavisan neologizam	loan creation	équivalent suggéré	Lehnschöpfung	

selån, konstruktionslån (*syntax* ili *ordbildning*).¹⁶ Broj kategorija — a dakako onda i naziva — o kojima se najčešće govori očito je manji nego što je to u njemačkome, a švedski se sustav ne razlikuje od onoga u danskom ili norveškom.

Ono što se usporedbom naziva u nekoliko jezika može primijetiti već na prvi pogled jest činjenica da se, osim u hrvatskome, u svim navedenim jezicima kroz manje više sve kategorije javlja element ‘posuđen’ kao dio složenoga naziva: *Lehn-*, *loan-*, *emprunt*, *lån*. U hrvatskome se taj element javlja u samo tri kategorije: *posuđenica*, *pseudoposuđenica* i *semantička posuđenica*. To je možda i razlog što se u hrvatskome kategorije poput *prevedenice*, *formalno nezavisnoga neologizma*, *sintaktičkoga* ili *frazeološkoga kalka* često ne prepoznaju kao dio procesa *jezičnoga posuđivanja*, što, dakako, u navedenim jezicima nije slučaj.

‘Posuđivanje’ kao naziv, međutim, ne smatraju svi posve adekvatnim jer značenjski taj metaforički izraz upućuje na krivu predodžbu, implicira, naime, situaciju u kojoj jezik izvor privremeno posuđuje neki oblik jeziku primatelju od kojega se očekuje da taj oblik kasnije vrati, što se, dakako, ne događa (osim u vrlo rijetkim slučajevima gdje se neke posuđenice vraćaju u jezik iz kojega su potekle, ali obično s drugim značenjem ili izmijenjenog oblika). Tako je, primjerice, Haugen još 1953.¹⁷ kritizirao metaforičku osnovu u nazivima *posuđenica* i *posuđivanje* te prednost dao nazivu *importation* (mogli bismo to prevesti kao *uvoz*, što, dakako, također ima stanovite konotacije koje mogu ometati uporabu).

O tom su problemu nadalje pisali primjerice Heath¹⁸, Bauer¹⁹, Muljačić i drugi. Muljačić zbog toga kao mogući naziv predlaže *transfer*²⁰, koji bi bio relativno neutralan — za razliku od naziva *egzotizam*, koji implicira strane riječi iz dalekih stranih zemalja, ili *ksenizam*, koji bi trebao označavati sve što nije domaća riječ. Treba svakako spomenuti da se *egzotizam* također ne definira uvijek na isti način: *Savjetnik* primjerice kaže kako »ima posuđenica čija se uporaba nikad ne dovodi u pitanje: takve su posuđenice *egzotizmi* (riječi koje označuju kulturne, društvene, gospodarske, političke ili kakve druge posebnosti kojeg naroda«, a prema

¹⁶ Usp. Ljung 1986:7.

¹⁷ Usp. Haugen 1953.

¹⁸ Heath 1994:383–384.

¹⁹ Bauer 1998:14.

²⁰ Usp. Muljačić 1997–98:267.

nekima od primjera koji se navode (*gulaš, palačinka, soda, šah* i sl.) (1999: 107) može se zaključiti kako element ‘dalekog’ u toj definiciji nije prisutan.²¹

5. Internacionalizmi

U sklopu jezičnoga posuđivanja važno mjesto zauzimaju *internacionalizmi*, koji kao kategorija zaslužuju posebnu pozornost. *Internacionalizam* se najčešće definira kao riječ grčkoga ili latinskoga podrijetla koja se nalazi u većini europskih jezika. Takve se riječi nekada nazivalo *učenim riječima* i opisivale su »vokabular klasično obrazovane internacionale humanista« (Anić–Goldstein 2000:8). I danas se u nekim jezicima one klasificiraju na taj način pa se primjerice u francuskome latinizmi ubrajaju u *mots savants*, a ne u *mots étrangers*. Za razliku od takva pristupa, njemački ne slijedi takvu definiciju pa latinizme uz galicizme i romanizme uvrštava u kategoriju stranih riječi odnosno posuđenica.²²

Prema jednoj drugoj definiciji, *internacionalizmi* su »riječi koje se u istome značenju te istome ili sličnome obliku javljaju u dva ili više jezika«. ²³ Ta kategorija riječi koje su zajedničke brojnim jezicima odnosi se ponajprije na etimološki srodne riječi, zatim na one latinskoga kulturnoga supstrata te naposljetku na one posuđenice – posljednjih je godina najčešće riječ o anglicizmima – koje su se proširile u gotovo sve europske jezike.²⁴ Upravo zbog te činjenice *internacionalizme* ponekad zovu i *europeizmima*.

Internacionalizmi se – unutar skupa riječi stranoga podrijetla – obično izdvajaju kao zasebna kategorija, jer su veoma česte u znanstvenome diskurzu i jer ih se u stanovitim slučajevima čak smatra prikladnijima za znanstveno nazivlje nego što su to domaće riječi.²⁵

6. Neologizmi

Neologizmi tek jednim svojim dijelom – premda veoma znatnim – pripadaju skupu leksičkih jedinica stranoga podrijetla. Kod samoga naziva *neologizam* i njegove hrvatske blisko značnice *novotvorenic*a, težište je sadržajno usmjereno ponajprije na *no vo*, a ne na *strano*, pa se zbog

²¹ Više o tome u Muhvić-Dimanovski 2005:45–46.

²² Usp. Muhvić-Dimanovski 1994:218.

²³ Usp. Hausmann 1990:1179.

²⁴ O internacionalizmima vidi i Skelin Horvat 2004:98.

²⁵ *Hrvatski jezični savjetnik* 1999:107.

toga ta dva naziva samo uvjetno mogu ubrojiti u terminološki sustav kojim označavamo strane elemente u nekom jeziku.

7. Zaključak

Bez obzira na zamjerke i sasvim opravdane dvojbe u vezi s kvalitetom i transparentnošću pojedinih naziva iz toga područja, smatramo da bi trebalo imati na umu činjenicu kako je svako nazivlje ipak stvar neke vrsti konvencije te da se ono dugom uporabom učvršćuje u jeziku. Ako se stvari promatraju na taj način, postaje jasno da nije lako mijenjati postojeće stanje.

Hrvatsko nazivlje koje se rabi u području jezičnoga posuđivanja dio je sustava kojemu se bez većih poteškoća mogu dodavati novi nazivi ako se za takvo što pokaže potreba. Premda nije uvijek nužno praviti veoma složene i razgranate podjele na velik broj potkategorija koje je često skoro nemoguće razlikovati jednu od druge, prednost je sustava otvorena mogućnost da se on može dopunjavati, a da se pri tome ne poremeti njegova struktura.²⁶ Jedinice sustava, naime, većim dijelom čine imenice na *-ica* koje su stvarane analogijom prema *posuđenica* kao kronološki najstarijoj u nizu. U tu, relativno ujednačenu, strukturu ne uklapaju se nazivi za tri potkategorije prevedenice, konkretno *frazeološki kalk*, *sintaktički kalk* i *formalno nezavisni neologizam*. U prva se dva naziva umjesto *prevedenice* rabi romanizam *kalk*: moglo bi se, ako želimo biti dosljedni sustavu, govoriti o *frazeološkoj* i *sintaktičkoj prevedenici*. *Formalno nezavisni neologizam*, pak, mogao bi se nazvati *novotvorenicom*, što je, kao što smo spomenuli prije, relativno čest izraz umjesto *neologizma*. Dakako, potonji naziv obuhvaća širu kategoriju, a istodobno se gubi veza sa stranim predloškom. O tim se mogućnostima, dakako, može raspravljati.

Literatura

- Anić, Vladimir, Ivo Goldstein. 2000. *Rječnik stranih riječi*. Zagreb : Novi Liber.
- Babić, Stjepan. 1998. Problemi rječnika novih riječi u hrvatskome jeziku. *Filologija* 30–31, 9–15.
- Barić, Eugenija, i dr. 1999. *Hrvatski jezični savjetnik*. Zagreb : Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje; Pergamena; Školske novine.

²⁶ Da je tomu tako, dokaz su i nazivi koje, primjerice, u svoj knjizi *Riječi* rabi Ladan: *međunarodnica* 'internacionalizam', *zamjenbenica* 'hrvatska zamjena za tuđicu ili posuđenicu' i sl.

- Bauer, Laurie. 1998. *Vocabulary*. London, New York : Routledge.
- Benešić, Julije. 1985. *Rječnik hrvatskoga književnog jezika od preporoda do I. G. Kovačića*. Sv. 1. Zagreb : Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Braun, Peter. 1979. Fremdwörter als Internationalismen — Ein Beitrag zur interlinguistischen Behandlung von Fremdwortfragen. U knj. *Fremdwortdiskussion* (Hrsg. P. Braun). München : Wilhelm Fink Verlag. Str. 95–103.
- Clyne, Michael. 1987. History of Research on Language Contact. *Sociolinguistics — Soziolinguistik* (ed. U. Ammon, N. Dittmar, K. J. Mattheier), Vol. I. Berlin, New York : Walter de Gruyter. Str. 452–459.
- Crystal, David. 1985. *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*. Basil Blackwell in association with André Deutch.
- Duckworth, David. 1977. Zur terminologischen und systematischen Grundlage der Forschung auf dem Gebiet der englisch-deutschen Interferenz. U knj. *Sprachliche Interferenz* (Hrsg. H. Kolb, H. Lauffer). Berlin, New York : Max Niemeyer Verlag. Str. 36–56.
- Ducrot, Oswald, Tzvetan Todorov. 1987. O. Dikro, C. Todorov. *Enciklopedijski rečnik nauka o jeziku 1–2*. Beograd : Beogradski izdavačko-grafički zavod. (XX vek)
- Filipović, Rudolf. 1986. *Teorija jezika u kontaktu*. Zagreb : Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti; Školska knjiga.
- Guilbert, Louis. 1975. *La créativité lexicale*. Paris : Librairie Larousse.
- Haugen, Einar Ingvald. 1953. *The Norwegian language in America: a study in bilingual behavior*. Philadelphia : University of Pennsylvania Press.
- Hausmann, Franz Joseph. 1990. Das Internationalismenwörterbuch. U knj. *Wörterbücher — Dictionaries — Dictionnaires 2*, Berlin, New York : De Gruyter. Str. 1179–1184.
- Heath, Jeffrey. 1994. Borrowing. U knj. *The Encyclopedia of Language and Linguistics*, Vol.1. Oxford, New York : Pergamon. Str. 383–394.
- Katičić, Radoslav. 1996. Načela standardnosti hrvatskoga književnoga jezika. *Jezik* 43(1995/96):5, lipanj 1996, 175–182.
- Ladan, Tomislav. 2000. *Riječi*. Zagreb : ABC naklada.
- Kirkness, Alan. 1979. Zur Lexikologie und Lexikographie des Fremdworts. U knj. *Fremdwortdiskussion* (Hrsg. P. Braun). München : Wilhelm Fink Verlag. Str. 74–89.
- Koharović, Nebojša. 1996. Komunikacijska prihvatljivost novotvorenica. U knj. *Jezik i komunikacija* (ur. Marin Andrijašević i Lovorka Zergollern-Miletić). Zagreb : Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku. Str. 185–191.
- Kurelac, Fran. 1873. Mulj govora nespretna i nepodobna nanešen na obale našega jezika ili o barbarizmih. *Rad JAZU* 24, 1–48.
- Lewandowski, Theodor. 1994. *Linguistisches Wörterbuch*. 1, 2 i 3 (6. izd.). Heidelberg, Wiesbaden : Quelle & Meyer.
- Ljung, Magnus. Undersökningen Engelskan i Sverige. *Språkvård* 1, Svenska

- språknåmnden, Stockholm. Str. 5–11.
- Marouzeau, Jules. 1951. *Lexique de la terminologie linguistique (français, allemand, anglais, italien)*. Paris : Librairie Orientaliste Paul Geuthner.
- Mihaljević, Milica. 1993. *Hrvatsko računalno nazivlje*. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada.
- Mihaljević, Milica. 1998. *Terminološki priručnik*. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada.
- Mihaljević, Milica. 2002. Funkcionalni stilovi hrvatskoga (standardnog) jezika – s posebnim obzirom na znanstveno-popularni i personalni podstil. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 28, 325–343.
- Muhvić-Dimanovski, Vesna. 1992. Prevedenice – jedan oblik neologizama. *Rad HAZU* 446, 93–205.
- Muhvić-Dimanovski, Vesna. 1994. Mjesto posuđenica u jednojezičnim rječnicima. *Filologija* 22–23, 217–224.
- Muhvić-Dimanovski, Vesna. 2005. *Neologizmi – problemi teorije i primjene*. Zagreb : Zavod za lingvistiku i FF press.
- Muljačić, Žarko. 1968. Tipologija jezičnog kalka. *Radovi Filozofskoga fakulteta u Zadru* 7, 5–19.
- Muljačić, Žarko. 1997–98. Tri težišta u proučavanju jezičnih elemenata »stranog« porijekla. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 23–24, 265–280.
- Polenz, Peter von. 1979. Fremdwort und Lehnwort sprachwissenschaftlich betrachtet. U knj. *Fremdwortdiskussion* (Hrsg. P. Braun). München : Wilhelm Fink Verlag. Str. 9–31.
- Rožić, Vatroslav. 1904. *Barbarizmi u hrvatskom jeziku*. I. izdanje. Zagreb.
- Schumann, Karl. 1965. Zur Typologie und Gliederung der Lehnprägung. *Zeitschrift für slavische Philologie* XXXII(1965):1, 61–90.
- Silić, Josip. 1998. Leksik i norma. *Radovi Zavoda za slavensku filologiju* 32, 169–175.
- Simeon, Rikard. 1969. *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva I–II*. Zagreb : Matica hrvatska.
- Skelin Horvat, Anita. 2004. Posuđivanje u hrvatski jezik u dvama razdobljima. *Suvremena lingvistika* 57–58, 93–104.
- Veber Tkalčević, Adolfo. 1874. Obrana nekoliko tobožnjih barbarizamah. *Rad JAZU* 29, 145–159.
- Vince, Zlatko. 2002. *Putovima hrvatskoga književnog jezika*. Zagreb : Nakladni zavod Matice hrvatske.
- Turk, Marija. 1997. Jezični kalk: tipologija i nazivlje. *Fluminensia* 1997:1–2, 85–103.

On words of foreign origin and their terminology

Summary

This article deals with terminology which has been used in Croatian for notions belonging to the field of linguistic borrowing. Comparing the Croatian terminology with corresponding terminologies in other languages, we shall try to find out to what extent these terms are acceptable, what kinds of problems appear related to the unevenness of their usage, and how the existing lack of precision could be solved. The terms conventionally used in this field of linguistics should necessarily meet the fundamental criteria and principles expected from every acceptable terminology system so we shall investigate whether these demands have been fulfilled.

Ključne riječi: nazivlje, jezično posuđivanje, strana riječ, tuđica, posuđenica, prevedenica

Key words: terminology, linguistic borrowing, foreign word, loan word, loan translation

